

ตำนาน นางสงกรานต์

"นางสงกรานต์" เป็นคติความเชื่อที่ปรากฏอยู่ใน "ตำนานสงกรานต์" เป็นโบราณอุบายให้คนสมัยก่อนที่ไม่รู้หนังสือได้รู้ว่าวันมหาสงกรานต์ ซึ่งถือเป็นวันปีใหม่นั้นตรงกับวันเวลาใด โดยสมมติผ่านนางสงกรานต์ทั้งเจ็ดเทียบกับแต่ละวันในสัปดาห์

ทุก ๆ ๑ ปี รัชดาของท้าวภิลพรหมทั้ง ๗ จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาทำหน้าที่อัญเชิญพระเศียรท้าวภิลพรหมให้ไปรอบเขาพระสุเมรุ เป็นเวลา ๖๐ นาที แล้วประดิษฐานตามเดิม โดยมีนาม ดอกไม้ เครื่องประดับ อาหาร อาวุธและพาหนะประจำแต่ละนาง คือ

๑. วันอาทิตย์ นาม กุญสะ กัดดอกทับทิม เครื่องประดับปัทมราช (พลอยสีแดง) ภัทอาหารมะเดื่อ หัตถ์ขวาถือจักร หัตถ์ซ้ายถือสังข์ มีครุฑเป็นพาหนะ
๒. วันจันทร์ นาม โคราคะ กัดดอกปับ เครื่องประดับมุกดา ภัทอาหารน้ำมัน หัตถ์ขวาถือพระขรรค์ หัตถ์ซ้ายถือไม้เท้า มีเสือเป็นพาหนะ
๓. วันอังคาร นาม รากษส (ราก-สด) กัดดอกบัวหลวง เครื่องประดับโมรา ภัทอาหารโลหิต หัตถ์ขวาถือตรีศูล หัตถ์ซ้ายถือธนู มีหมูเป็นพาหนะ
๔. วันพุธ นาม มณฑา กัดดอกจำปา เครื่องประดับไพฑูรย์ ภัทอาหารนมเนย หัตถ์ขวาถือเหล็กแหลม หัตถ์ซ้ายถือไม้เท้า มีลาเป็นพาหนะ
๕. วันพฤหัสบดี นาม ทิรณี กัดดอกมณฑา เครื่องประดับมรกต ภัทอาหารถั่วงา หัตถ์ขวาถือขอส้าง หัตถ์ซ้ายถือปิ่น มีช้างเป็นพาหนะ
๖. วันศุกร์ นาม ทิมิกา กัดดอกจกกลณี เครื่องประดับบุษราคัม ภัทอาหารกล้วยน้ำ หัตถ์ขวาถือพระขรรค์ หัตถ์ซ้ายถือพิณ มีควายเป็นพาหนะ
๗. วันเสาร์ นาม มโหทร กัดดอกสามหาว (ผักตบ) เครื่องประดับนิลรัตน์ ภัทอาหารเนื้อกราย หัตถ์ขวาถือจักร หัตถ์ซ้ายถือตรีศูล มีนกยูงเป็นพาหนะ

นอกจากจะดูวันมหาสงกรานต์แล้ว "ช่วงเวลา" ที่พระอาทิตย์เคลื่อนสู่ราศีเมษ ในวันมหาสงกรานต์ก็จะเป็นตัวกำหนดอริยาบถของนางสงกรานต์ด้วย

๑. ถ้ายืนมาบนพาหนะ หมายถึง พระอาทิตย์ยกสู่ราศีเมษ ในช่วงเวลารุ่งเช้าจนถึงเที่ยง
๒. ถ้านั่งมาบนพาหนะ หมายถึง พระอาทิตย์ยกสู่ราศีเมษ ช่วงเที่ยงจนถึงค่ำ
๓. ถ้านอนลืมหันมาบนพาหนะ หมายถึง พระอาทิตย์ยกสู่ราศีเมษ ช่วงค่ำไปจนถึงเที่ยงคืน
๔. ถ้านอนหลับตามาบนพาหนะ หมายถึง พระอาทิตย์ยกสู่ราศีเมษ เที่ยงคืนไปจนถึงรุ่งเช้า

ที่มาข้อมูล

๑. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๖๑). วันสำคัญของไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ.

๒. กิตติลา เทพกำปนาท. (๔ เมษายน ๒๕๖๕). ชื่อ-ตำนานสงกรานต์บอกวันเวลาปีใหม่. เข้าถึงได้จาก http://culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=5692&filename=index

๓. กิตติลา เทพกำปนาท. (๔ เมษายน ๒๕๖๕). บางแง่มุมของนางสงกรานต์. เข้าถึงได้จาก http://culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=4866&filename=index

ภาพประกอบ : โอม รัชเวทย์